

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ОСНОВІ ОНТОЛОГІЙ

Анотація. Проаналізовано процеси обміну обліковою і звітною інформацією в Інтернеті, що демонструють взаємозв'язок між різноманітними групами суб'єктів в процесах створення і використання бухгалтерської звітності. Запропоновано використання понятійного апарату та його довірчого сегменту за термінологією W3C, що характеризує прив'язку окремих універсально-мовних інструментів у вигляді онтологій цільової предметної області бухгалтерського обліку.

Ключові слова: облікова інформація, понятійний апарат, онтології бухгалтерського обліку, база знань.

Rippa S., Sachenko S.

PROBLEMS OF PERFECTION OF SYSTEMS OF RECORD-KEEPING ARE ON BASIS OF ONTOLOGY

Annotation. The processes of exchange of accounting and current information are analyzed in the Internet, which demonstrate mutual connection between the various groups of sub'ektiv in the processes of creation and use of accounting control. The use of concept vehicle is offered and him confiding segment after terminology of W3c, which characterizes attachment separate universally linguistic instruments as ontology of having a special purpose subject domain of record-keeping.

Keywords: accounting information, concept vehicle, ontology of record-keeping, base of know ledges.

1. Вступ

Загальновідомо, що концепція інформаційного суспільства є сьогодні однією з найпоширеніших соціально-економічних концепцій, що дозволяють адекватно усвідомити масштабні зміни, які відбулися в західних суспільствах упродовж останніх десятиліть. Сформульована на межі 70-х років, вона була пов'язана з бурхливим розвитком інформатики та проникненням телекомунікацій у різні галузі суспільного і повсякденного життя.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретики інформаційного суспільства намагалися передбачити вплив на людину і суспільство новітніх інформаційних технологій, в яких все частіше вирішальна роль телекомунікацій накладається і впливає на інноваційні процеси в економіці і фінансовій сфері. Зокрема, відомий американський економіст П. Друкер характеризує як одну з тенденцій формування інформаційного суспільства, перехід економіки індустріальної в систему нових економічних відносин, заснованих на знаннях та інформації. Причому, все частіше фахівці наближаються до розуміння особливого значення і виключності поняття знань як похідної категорії інформації.

3. Мета статті, постановка завдання

Метою даної статті є спроба поглибити наше розуміння інформаційних процесів предметної області систем бухгалтерського обліку в контексті понять знання-орієнтованої економіки і сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства і сформулювати основні проблеми при дослідженні можливості застосування онтологічних підходів в даній предметній області.

4. Виклад основного матеріалу

Управлінська інформація стає все більш важливим ресурсом виробництва і чинником суспільного розвитку. Зокрема, все більшу роль відіграє своєчасне отримання різноманітної управлінської інформації найрізноманітнішими користувачами за допомогою сучасних телекомунікаційних систем і технологій. Важливо проаналізувати, що відбувається з управлінською інформацією, коли вона виникає, зберігається і розповсюджується за допомогою сучасних комп'ютерних інформаційних мереж і, зокрема, Інтернету. Зрозуміло, що сучасна інфраструктура Інтернету безпосередньо впливає на якість і властивості більшості даних, які відображають управлінські процеси і економічні об'єкти.

Досліджуваний діапазон управлінської інформації досить широкий і для систем бухгалтерського обліку його можна обмежити обліковою і звітною інформацією [1]. Він включає показники всіх регістрів і реєстрів обліку (як аналітичного, так й синтетичного) на різних рахунках і об'єднаних в різні групи. Сюди ж відносяться нормативні дані й знання про структуру виробництва, інших підрозділів, працівників, клієнтів, контрагентів, продукти, сировину і матеріали, їх продаж, заготівлю тощо. Нарешті, бухгалтерська інформація включає також загальні відомості про економіку, ринок, фінанси, технології, закони, інструктивні матеріали, нормативи і правила, суспільні події.

Певна частина управлінської і бухгалтерської інформації може безпосередньо інтерпретуватися і оброблятися комп'ютерами, подібну інформацію можна тиражувати і використовувати пов-

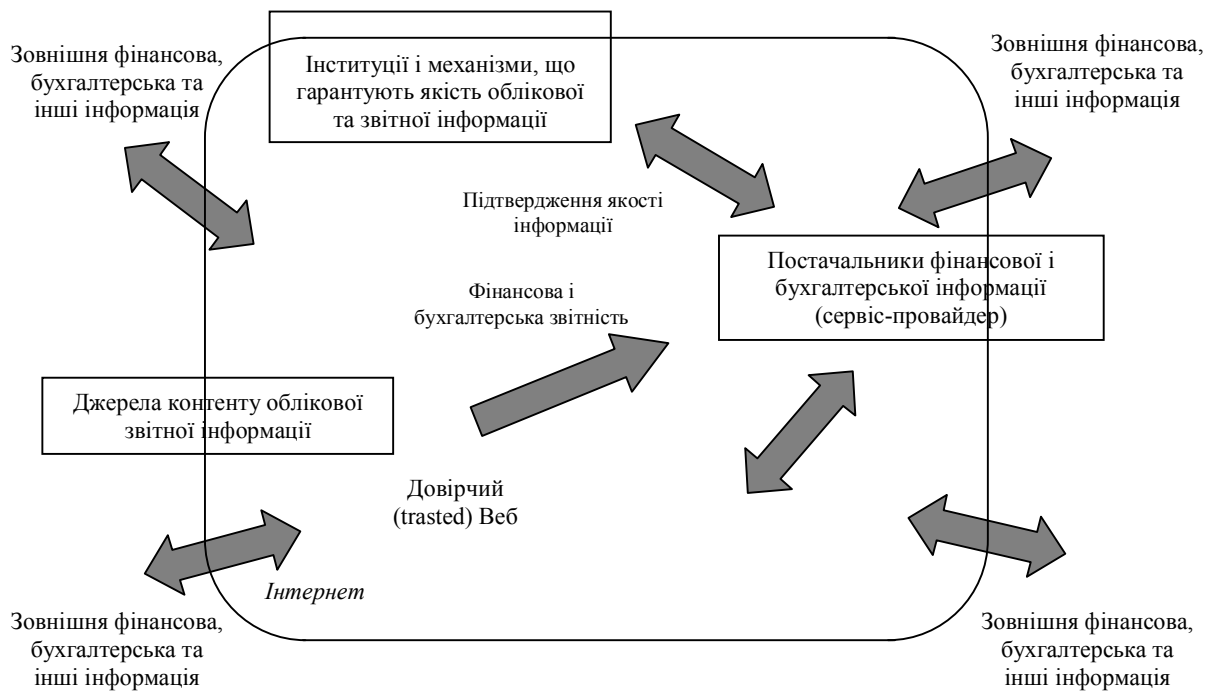

Рис. 1. Процеси обміну облікової і звітної інформації в Інтернеті

торно. При цьому вона досить швидко втрачає свою цінність і досить багато зусиль коштує надійний доступ до потоку такої оперативної інформації, що постійно оновлюється і актуалізується.

Значно дорожче коштує результатна інформація після інтерпретації і аналізу фахівцями. Сюди відносяться результати операцій відбору, класифікації, оцінки, інтерпретації і прив'язки змісту інформації до потреб конкретних користувачів облікових та звітних даних. Фактично, обробка бухгалтерських даних перетворюється на важливу інформаційну послугу і перспективний вид бізнесу. Відповідно прогнозу американського науковця з електронного бізнесу Е. Дайсона [2], в управлінській сфері основні прибутки фахівці отримуватимуть за подібний аналіз в процесах прийняття рішень, в тому числі й в системі бухгалтерського обліку.

Характерно, що зазначені види інформаційних послуг в межах аналізу потоків періодично оновлюваної інформації передбачають не просто копіювання відповідних даних в процесах її передачі користувачам, а й певні обумовлені відносини між постачальниками і провайдерами послуг. Ситуація на інформаційному ринку розвивається таким чином, що переважна частина управлінської інформації (включаючи й обліково-звітну, бухгалтерську) постачатиметься і оцінюватиметься не окремими порціями, а в контексті договірних інформаційних послуг і сервісів, певна частина яких може регулюватися державою, бути безкоштовною або платною. Користувачі і клієнти хочуть знати, у кого вони отримують інформацію і якої вона якості.

Таким чином, формується ринок інформаційних послуг і сервісів, на якому важливіше

отримувати не просто саму інформацію, а разом з підтвердженням її автентичності й достовірності. При такому підході ринок інтелектуальних цінностей розподіляється на дві частини: з одного боку – цінна, захищена законом інформація; з іншого боку – послуги й сервіси, що базуються на безкоштовних або дешевих даних.

Загальна управлінська інформація надходитиме з перевірених джерел, а специфічна – від множини фахівців і спеціалізованих джерел. Для останньої, специфічної категорії інформації в предметній області систем бухгалтерського обліку ситуація також повторюється, причому, багаторазово і на різних рівнях управлінської системи – є загальні, перевірені дані і специфічні, які також можуть постачатися та підтверджуватися через сервіси.

Наприклад, електронна податкова звітність – формат декларацій закріплений нормативно рішенням ДПА, частина реквізитів є довідковою інформацією власно суб'єкта звітності, або постачається ззовні і зверху (від ДПА та інших відомств), або в частині оперативних показників податкових платежів – формується із зведеної бухгалтерської звітності і кореспондує з іншою звітною бухгалтерською інформацією (тобто, підсумками як аналітичних так й синтетичних рахунків і регістрів). Для наведеного прикладу можна уявити схему, де сукупність інформаційних ресурсів розподілена між власниками і джерелами даних та тими, хто її обробляє і постачає унікальні сервіси [2], причому вагома їх частина зосереджена і постійно розширюється в Інтернеті (рис. 1).

Представлена на рисунку 1 схема демонструє взаємозв'язок між різноманітними групами

суб'єктів в процесах створення і використання бухгалтерської звітності. Характерно, що всі суб'єкти і процеси, які безпосередньо створюють систему бухгалтерського обліку, розміщуються в Інтернеті частково, це джерела, постачальники і користувачі обліково-звітної інформації. Для вищезгаданого прикладу з електронними податковими деклараціями в групу користувачів можна включити суб'єктів підприємницької діяльності, їх контрагентів і податківців, що отримують е-декларації.

Особливе місце на схемі займають інституції і механізми, що забезпечують якість і достовірність бухгалтерської інформації – це сертифікаційні центри ключів електронного підпису, установи та організації, що задіяні в формуванні і забезпеченні електронної звітності та відповідного документообігу. Як складова частина Інтернету, пунктирною лінією виділений, так званий довірчий (Ігзасісі) Інтернет, в межах якого за допомогою спеціальних механізмів та інструментів вже Семантичного Вебу забезпечується реалізація принципів і технологій підтримки якісної і достовірної бухгалтерської інформації засобами універсально-мовних баз знань. До цих засобів найчастіше відносять методи, інструменти таксономій (XML і RDFa) та онтологій, які також базуються на платформі XML.

Архітектура Семантичного Вебу, яка описана в термінах понятійного апарату його довірчого сегменту за термінологією W3C (рис. 2), характеризує вже прив'язку окремих універсально-мовних інструментів у вигляді онтологій цільової предметної області бухгалтерського обліку.

5. Висновки

Отже, підводячи підсумок розгляду питань застосування онтологій в сфері бухгалтерського обліку, можна сформулювати основні проблеми, розв'язання яких, на наш погляд, відкриває широкі можливості інтенсифікації досліджень прикладних баз знань щодо обліку та звітності, а також сприятиме розповсюдженню онтологічних підходів у формуванні відповідних сегментів Семантичного Вебу для систем бухгалтерського обліку, а саме:

- необхідно розпочати опис та стандартизацію таксономій основних видів бухгалтерських і фінансових документів (баланси, фінансові звіти, декларації, реєстри та основні види первинних бухгалтерських документів), що дозволить розширити межі довірчого Вебу і створити Інтернет-середовище для систем бухгалтерського обліку;

- важливо забезпечити рішення питань юрисдикції міжнародних стандартів і систем для України (XBKE, IA8B, PA8B та ін.) з внесенням відповідних змін в бухгалтерське і суміжне законодавство [3, 4];

- потрібно об'єднати зусилля державних і громадських організацій та утворень (спілки незалежних та сертифікованих аудиторів і бухгалтерів та ін.) з метою координації діяльності і сприяння в розповсюдженні засобів та інструментів підтримки відкритих стандартів і форматів бухгалтерської і фінансової документації.

Зазначені проблеми, сформульовані у вигляді рекомендацій, дозволять значно прискорити процеси розвитку новітніх технологій бухгалтерського обліку в Україні і сприятимуть гармонізації та

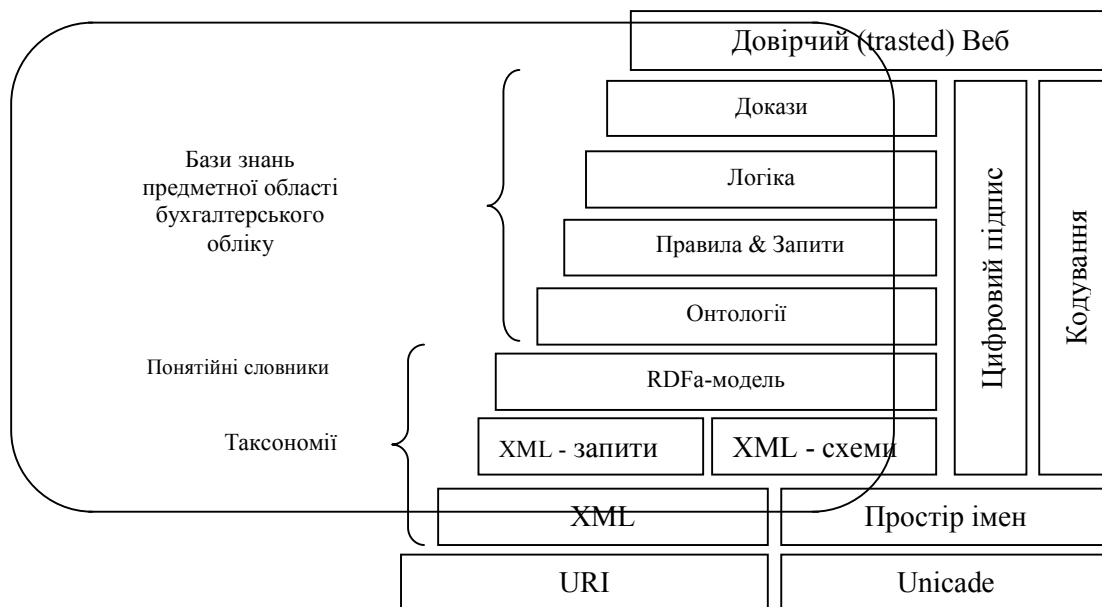

Рис. 2. Понятійний апарат онтологій бухгалтерського обліку

Обидві наведені схеми стикуються в межах Довірчого Вебу, основне призначення якого – забезпечення якості і достовірності бухгалтерської інформації засобами баз знань сучасного Інтернету.

інтеграції національної системи обліку та звітності в глобальне економічне середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Rippa S. Intellectualization of Accounting Systems (Інтелектуалізація систем обліку) / S. Rippa, M. Pishkar, S. Sachenko // IEEE International Workshop, IDAACS 2007, Dortmund, Germany, September 6-9, 2007, – P. 536-538.

2. Дайсон З. Интеллектуальная собственность в Сети / З. Дайсон // Компьютерра, 1997. – № 7-8 (184-185), – С.45-49.

3. Debreceeny Roger. The production and use of semantically rich accounting reports on the Internet: XML and XBRL / Debreceeny Roger, Gray Glen L. // International Journal of Accounting Information systems, 2 (2001), – P. 47-74.

4. FASB. Business reporting research project: electronic distribution of business information Norwalk, CT: Financial Accounting Standards Board, 2000.

УДК 657.1:338.43

Рибакова Л. П.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ ЦУКРОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Анотація. Висвітлено основні підходи до класифікації витрат на виробництво цукру з урахуванням особливостей організації та технології його виробництва.

Ключові слова: витрати, організаційно-технологічні особливості виробництва цукру, класифікація витрат.

Rybakova L.

SOME ASPECTS OF CLASSIFICATION OF CHARGES OF SACCHARINE PRODUCTION

Summary. In the articles lighted up the basic going is near classification of charges on the production of sugar taking into account the features of organization and technology of his production.

Keywords: costs, organizational and technological characteristics of sugar production, classification of costs.

1. Вступ

Управління витратами вимагає відмови від багатьох догматичних уявлень про економічну природу і сутність витрат виробництва для найширшого використання теоретичних і практичних досягнень не тільки вітчизняних економістів, але й зарубіжних. Актуальність вирішення цієї проблеми в цукровому виробництві зумовлено тим, що відсутній науково обґрунтований підхід до управління витратами з метою максимізації прибутку і підвищення на цій основі рівня рентабельності підприємств у ринкових умовах господарювання.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблем обліку і контролю витрат стосується значна кількість наукових праць відомих вітчизняних та зарубіжних учених: М. Т. Білухи, І. О. Бланка, В. І. Бачинського, Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, З. В. Гуцайлюка, В. П. Завгороднього, Г. Г. Кірейцева, М. В. Кужельного, П. О. Куцика, Ю. Я. Литвина, Є. В. Мниха, Л. В. Нападовської, В. О. Озерана, М. С. Пушкаря, В.С. Рудницького, М. Д. Свіргуна, В. В. Сопка, Б. Ф. Усача, В. Г. Швеця, В. О. Шевчука, А. Д. Шеремета та інших. Питання ж оптимізації розміру і рівня витрат у цукровому виробництві, моделювання системи управління цими витратами в умовах ринкової економіки ще не досліджено глибоко та всебічно. Лише в окремих

роботах частково проаналізовано методологічні аспекти обліку витрат цукрового виробництва [1, 4, 6].

3. Мета статті і постановка завдання

Метою статті є дослідження окремих аспектів класифікації витрат цукрового виробництва з метою удосконалення їхнього обліку і контролю в системі управління підприємствами цієї галузі.

4. Виклад основного матеріалу

У межах кожного виду діяльності витрати повинні бути розмежовані відповідно до особливостей технології та організації виробництва. Технологічний процес виробництва цукру складається із заготівлі сировини (цукрового буряка); основного виробництва; забезпечення виробництва. Процес заготівлі передбачає транспортування; приймання, збереження буряка і передавання його на завод; очищення коренів буряка від землі і сторонніх домішок. Основне виробництво має три технологічні стадії: бурякопереробну, сокоочисну; продуктову. Кожна з технологічних стадій достатньо складна і має певні особливості, які необхідно відображати в обліку. У результаті виробництва одержують цукор як основну продукцію та супутню продукцію – жом (жом свіжий, жом сушений розсипний, жом у брикетах), мелясу, патоку рафіновану, вапно товарне. Своєю чергою, процес забезпечення виробництва пов'язаний зі збереженням і підготовкою технологічного обладнання у